

Paweł Chmura¹

Pod merytoryczną opieką – ppłk. dr. Marka Bodzianego

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO A PRZYNALEŻNOŚĆ KULTUROWA JEDNOSTKI. WSTĘPNY SZKIC ZAGADNIENIA

Streszczenie: *Artykuł podejmuje problem bezpieczeństwa społecznego w ujęciu socjologicznym. Nawiązuje do piramidy Masłowa, która sytuuje bezpieczeństwo wysoko w hierarchii wartości. Tekst analizuje subiektywny i obiektywny wymiar bezpieczeństwa. Podkreśla rolę kultury jako fundamentu bezpieczeństwa; kwestię tę omawia w nawiązaniu do teorii Juliusza Piwowarskiego i Görana Therborna. Wskazuje na „filary” kultury bezpieczeństwa oraz na nierówności społeczne jako czynniki zagrażające bezpieczeństwu.*

Słowa kluczowe: *bezpieczeństwo społeczne, kultura bezpieczeństwa, wymiar subiektywny, nierówności społeczne.*

WSTĘP

Wraz z rozwojem nauki, pojęcie „bezpieczeństwa” ulega ewolucji. Istnieją rozmaite rodzaje bezpieczeństwa, jak np. bezpieczeństwo ekologiczne, ekonomiczne, militarne. Zapewnienie bezpieczeństwa militarnego wymaga zastosowania innych środków niż zagwarantowanie bezpieczeństwa ekologicznego.

Najważniejsze dla każdego człowieka jest bezpieczeństwo społeczne, bez którego niemożliwe jest zapewnienie innych rodzajów bezpieczeństwa. Wynika to z zależności pomiędzy mikro- a makrostrukturą społeczną.

Wskazując na wpływ kulturowej „otoczki” na subiektywną interpretację bezpieczeństwa społecznego, należy skupić się na wyjaśnieniu czym jest kultura bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwo społeczne. Dopiero wtedy można będzie określić rolę jednostki w kulturze oraz w strukturze społecznej, a także wpływ kultury na jednostkę i podejmowane przez nią działania. Ostatecznie przełoży się to na subiektywne postrzeganie rzeczywistości społecznej oraz subiektywny pogląd jednostki na bezpieczeństwo społeczne.

1. BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE W UJĘCIU SOCJOLOGICZNYM

1.1. Pojęcie bezpieczeństwa społecznego

Naród można określić – zgodnie z definicją Maxa Webera – jako wspólnotę wartości². Z kolei Anthony D. Smith wskazuje, że naród to grupa społeczna posiadająca

¹ Paweł Chmura – student II roku stacjonarnych studiów I stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe w Akademii Wojsk Lądowych imienia generała Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu.

² W. Konarski, *Naród, mniejszość, nacjonalizm, religia – przyczynek do dyskursu o pojęciach i powiązaniach między nimi*, [w:] A. Hałuba (red.), *Narody XXI wieku*, Olsztyn 2007, s. 18; M. Weber, *Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej*, tłum. D. Lachowska, Warszawa 2002, s. 667.

szereg cech wspólnych, zwanych wartościami³. Jednostka przynależna do danej grupy będzie opowiadać się za wybranym systemem wartości. W związku z tym każdy naród utożsamiony ze wspólnotą społeczną cechuje się podobnymi wartościami, takimi jak: wspólna kultura, zwarte terytorium, relacje z innymi grupami społecznymi, poczucie grupowej przynależności i lojalności⁴. Ponadto należy podkreślić, że dobrem każdej zbiorowości jest bezpieczeństwo społeczne. Maslow pisze:

„Człowiek jest istotą wymagającą i rzadko, z wyjątkiem krótkich chwil, osiąga stan pełnego zaspokojenia. Jeśli jedno pragnienie zostaje zaspokojone, to na jego miejsce pojawia się inne. Kiedy z kolei to jest zaspokojone, jeszcze inne wysuwa się na pierwszy plan itd. Dla istot ludzkich charakterystyczne jest to, że niemal zawsze, przez całe życie czegoś pragną”⁵.

Można wyprowadzić z tej wypowiedzi dwie konkluzje o szczególnym znaczeniu dla bezpieczeństwa społecznego. Po pierwsze, natura ludzka zawsze pragnie zaspokojenia coraz bardziej wysublimowanych, a nierzadko zbędnych potrzeb. Po drugie, zaspokojenie każdej następnej potrzeby wymaga uprzedniego zaspokojenia aktualnych pragnień człowieka. Oznacza to, że jednostka dopiero po zapewnieniu wszystkich podstawowych potrzeb, ukierunkuje swoje działania na osiągnięcie dóbr wyższego rzędu. Jest tak, ponieważ każdy człowiek ma hierarchię wartości wyższego i niższego rzędu. W ten sposób Maslow stworzył swoją piramidę potrzeb i wartości, która hierarchicznie przedstawia przesłanki jego teorii motywacji. Odnosi się ona do każdej jednostki, a punktem wyjścia są popędy fizjologiczne⁶, wśród których wyróżnia się poczucie głodu, niezbędną ilość tlenu czy dostępność wody pitnej. Odzwierciedla to wszystkie aspekty homeostazy, czyli zautomatyzowanych wysiłków organizmu, aby utrzymać stały, normalny stan krwi krążącej w ciele⁷. Koncepcja homeostazy stanowi fundament piramidy Maslowa. W ramach omawianego problemu szczególnie istotna jest druga wartość piramidy, zaraz po potrzebach fizjologicznych. Potrzebę bezpieczeństwa Maslow określił trafnie jako: *zapewnienie pewności, stabilności, oparcia, opieki, wolności od strachu, lęku i chaosu, struktury, porządku, prawa i granic, silnego opiekuna itd.*⁸. Warto jeszcze zwrócić uwagę na to, że od wieków bezpieczeństwo społeczne jest utożsamiane z bezpieczeństwem socjalnym. Oznacza to pewność w zapewnieniu słusznej egzystencji i rozwoju człowieka⁹. Dlatego ważne są: likwidacja nierówności społecznych, walka z bezrobociem, rozwój instytucji kształcenia oraz kultury, gwarancja emerytur i innych świadczeń społecznych, służba zdrowia¹⁰. Warunkiem koniecznym zapewnienia bezpieczeństwa społecznego jest zwiększenie środków budżetowych przeznaczonych na cele socjalne.

Bezpieczeństwo społeczne rozpatrywane jest w dwóch obszarach: pierwszym jest obszar kulturowy¹¹, drugim jest aspekt socjalny¹². Głównym zagadnieniem tego

³ A. D. Smith, *Theories of Nationalism*, tłum. własne, London 1983, s. 187.

⁴ K. Jaskułowski, *Nacjonalizm bez narodów. Nazjonalizm w koncepcjach anglosaskich nauk społecznych*, Wrocław 2009, s. 283.

⁵ A. Maslow, *Motywacja i osobowość*, tłum. J. Radzicki, Warszawa 2017, s. 52.

⁶ *Ibidem*, s. 62.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, s. 65-66.

⁹ Z. Witaszek, *Bezpieczeństwo społeczne*, [w:] A. Urbanek (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013, s. 192.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ M. Brzeziński, *Bezpieczeństwo społeczne z perspektywy bezpieczeństwa wewnętrznego*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2013, nr 3, s. 6-7.

¹² *Ibidem*, s. 9.

obszaru jest odpowiednia polityka władz, ukierunkowana na rozwój i wsparcie społeczeństwa. Szczególnie ważne są elementy wymienione wcześniej, jak np. walka z bezrobociem. Równie istotne jest minimalizowanie zjawiska marginalizacji, wykluczenia czy stygmatyzacji społecznej. Efektem tych działań będzie zapewnienie bezpieczeństwa społecznego.

Bezpieczeństwo społeczne, w kontekście socjologicznym, należy rozpatrywać w dwóch wymiarach – subiektywnym oraz obiektywnym¹³. Wymiar subiektywny jest kluczowy ze względu na jego ścisłą korelację z obszarem kulturowym bezpieczeństwa społecznego. Subiektywizm wyraża się poprzez rozpoznawanie potencjalnych zagrożeń przez jednostkę i jej percepcję na czynniki zewnętrzne, jak np. pokój na świecie, poziom przestępczości czy posiadany majątek¹⁴. Wymiar subiektywny bezpieczeństwa społecznego będzie poddany bardziej szczegółowej analizie w dalszej części tekstu.

Wymiar obiektywny bezpieczeństwa społecznego dotyczy rzeczywistych zagrożeń, które wynikają z racjonalnego osądu danej grupy lub całej struktury społecznej¹⁵. Według Wojciecha Hrynickiego, istnieją trzy obiektywne uwarunkowania bezpieczeństwa społecznego:

1. Polityczny – obejmuje wszystkie działania zbrojne na świecie, poczynania natury propagandowej, decyzje władz o podjęciu lub zaniechaniu sojuszu i udziału w międzynarodowych organizacjach. Przykładami mogą być zbrojenia Korei Północnej czy też konflikt izraelsko – palestyński.
2. Gospodarczy – determinantą tego elementu jest szeroko pojęta ekonomia. Można tu wyróżnić ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy czy spadek wartości określonej waluty.
3. Społeczny –związany jest bezpośrednio z warunkami życia poszczególnych jednostek i ich ewentualnymi zagrożeniami, jak np. zmiany klimatyczne na ziemi lub pojawianie się śmiertelnych chorób i próba ich zneutralizowania poprzez tworzenie szczepionek¹⁶.

Aspekt obiektywny pojmowania bezpieczeństwa społecznego jest dużo szerszy niż wymiar subiektywny. Wymiar obiektywny obejmuje czynniki wpływające na ogół społeczeństwa i wymienia szersze spektrum potencjalnych zagrożeń. Rozwój wymiaru obiektywnego dokonuje się poprzez zaangażowanie i rozwój znacznej liczby dyscyplin naukowych jak np. ekonomia, psychologia, prawo czy socjologia. W ramach bezpieczeństwa społecznego wyznacza się skuteczne metody przeciwdziałania zagrożeniom związanych z zapewnieniem obywatelom odpowiedniej egzystencji na każdym poziomie pojmowania społeczeństwa, pomijając klasyfikację mikro- i makropoziomu struktury społecznej.

1.2. Subiektywny wymiar bezpieczeństwa społecznego

Podmiotem bezpieczeństwa społecznego mogą być jednostki, grupy społeczne, całe narody, społeczność globalna¹⁷. Wymiar obiektywny dotyczy społeczności danego regionu czy całego narodu. Jednak wymiar subiektywny skupia się na poszczególnych jednostkach. Poczucie bezpieczeństwa społecznego jest dla każdego

¹³ W. M. Hrynicki, *Pojęciowe aspekty bezpieczeństwa kulturowego oraz jego zagrożenia w Europie*, „Kultura bezpieczeństwa. Nauka – praktyka – refleksje” 2014, nr 16, s. 192.

¹⁴ *Ibidem*, s. 193.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Z. Witaszek, *op. cit.*, s. 193.

człowieka ściśle powiązane z jego interesem. Interes zaś jest wyrazem wyznawanych wartości jednostki, wśród których można wyróżnić: tożsamość, tradycję oraz – zgodnie z aksjologiczną teorią Masłowa – dążenie do zaspokojenia bieżących i przyszłych potrzeb¹⁸.

Subiektywizm w pojmowaniu bezpieczeństwa wyraża się poprzez hierarchię wartości człowieka, która nie zawsze jest racjonalna. Dowodem tej własności jest fakt, że człowiek jako wartość nadrzędną sytuuje tzw. potrzeby pierwszego rzędu, jak np.: zapewnienie żywności, ubrań, mieszkania, pokrycie kosztów utrzymania. Jako dobra wyższego rzędu stawia dobra materialne, jak np. kupno samochodu¹⁹. Mniej istotnymi wartościami będą interesy związane z jakością funkcjonowania, które stanowią dodatek podnoszący poziom życia, jak np. prywatna edukacja, prywatna opieka zdrowotna i inne czynniki podwyższające standard życia²⁰. Najbardziej kluczowymi motywami jednostki w zakresie podejmowania określonych działań są wartości pierwszego rzędu, czyli interesy związane z przetrwaniem jednostki. Spełnienie tych interesów jest obligatoryjnym warunkiem osiągnięcia bezpieczeństwa społecznego, czyli stabilizacji i poczuciu braku zagrożeń, co z kolei pokrywa się z założeniami piramidy Masłowa.

Warto podjąć próbę zdefiniowania subiektywizmu jednostki w kontekście pewności przetrwania i rozwoju. Subiektywizm wynika przede wszystkim z oceny jednostki, a zatem jej psychiki (w zakresie pewności) i świadomości. Krótko mówiąc subiektywizm dotyczy poczucia bycia bezpiecznym²¹. Warto przy tym zaznaczyć, że wspomniana pewność poczucia bezpieczeństwa jest wynikiem nie tylko braku zagrożeń. Powstaje ona również na skutek działalności danego podmiotu i jest zmienna w czasie, co nadaje jej naturę procesu społecznego²².

Ryszard Zięba podkreślał, że podejście subiektywne jest oceną zagrożeń przez pryzmat strachu oraz mispercepcję jednostki, co stanowi dodatkowy argument w kontekście nieadekwatności świadomości jednostki do otaczającej ją rzeczywistości²³. Stanowi to jednocześnie największą różnicę między subiektywnym a obiektywnym (bardziej rzetelnym) wymiarem bezpieczeństwa społecznego. Jednak podstawą zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa przez państwo będą działania wpływające pozytywnie na wymiar subiektywny, ponieważ stanowi on fundament dla pojęcia obiektywnego, który stanowi odbicie realnego stanu rzeczy²⁴.

2. ASPEKT KULTUROWY W POJĘCIU BEZPIECZEŃSTWA

2.1. Znaczenie i definicja kultury bezpieczeństwa w świetle teorii Görana Therborna

Wybitny socjolog, Göran Therborn, wskazał na zależności między działaniem podejmowanym przez jednostkę, a kulturą w jakiej znajduje się dany podmiot – skrótowo można to przedstawić w dychotomicznej formie podmiotowego sprawstwa

¹⁸Por. A. Masłowa, *op. cit.*, s. 52-55; por. Z. Witaszek, *op. cit.*, s. 193.

¹⁹Z. Witaszek, *op. cit.*, s. 193.

²⁰*Ibidem*.

²¹Por. M. Pietraś, *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, [w:] M. Pietraś (red.), *Międzynarodowe stosunki polityczne*, Lublin 2006, s. 325.

²²J. Łebkowska, *Bezpieczeństwo – teoretyczny wymiar ponadczasowej wartości*, „Przegląd strategiczny” 2011, nr 1, s. 44.

²³R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa 1999, s. 28.

²⁴*Ibidem*.

– kultury²⁵. Oznacza to, że specyfika czynności i działań podejmowanych przez daną osobę zależy od środowiska i systemów wartości oraz norm, które występują w społeczeństwie, do którego ona należy. Therborn uszczegółowił tę zależność. Wskazał różnice między kulturą a strukturą społeczną. Ponadto dualizm definiuje wymiary pojmowania socjologii. Zdaniem Therborna kultura określa jaką rolę społeczną pełni jednostka w danej grupie społecznej oraz jaka będzie jej percepcja rzeczywistości²⁶.

Zdaniem Katarzyny Iwińskiej: *A zatem tożsamość, sposób postrzegania (światopogląd) oraz wartości i normy to części socjologii kultury. Systemy kulturowe to systemy tożsamości, postrzegania świata i wartości, oraz aktorzy [czyli jednostki podejmujące działania – dop. P.C.] postrzegani i wyodrębniani przez pryzmat kultury, do której należą. Wynika z tego (zgodnie z typowym wyjaśnieniem socjologicznym), że [zdaniem Therborna – dop. P.C.] działania aktorów są uwarunkowane strukturą lub ich przynależnością do kultury (też ze względu na relację między nimi dwoma)*²⁷.

Reasumując, podstawowym elementem kształtującym działania jednostki jest kultura, która określa światopogląd człowieka.

Doceniając znaczenie kultury w funkcjonowaniu jednostek, warto wskazać na jeden z jej elementów, który stanowi „filar” bezpieczeństwa społecznego – mowa jest o kulturze bezpieczeństwa.

Mariana Cieślarczyka pisze: *kultura bezpieczeństwa stanowi wzór podstawowych założeń, wartości, norm, reguł, symboli i przekonań, wpływających na sposób postrzegania wyzwań, szans i (lub) zagrożeń, a także sposób odczuwania bezpieczeństwa i myślenia o nim oraz związany z tym sposób zachowania i działania podmiotów*²⁸.

Zgodnie z definicją „kultury bezpieczeństwa” jest pojęciem węższym od pojęcia „kultury”.

Według Juliusza Piwowarskiego: *kultura bezpieczeństwa, to zjawisko stanowiące ogół utrwalonego, materialnego i pozamaterialnego dorobku człowieka, służącego szeroko, zarówno militarnie jak również pozamilitarnie rozumianej samoobronności indywidualnych oraz grupowych podmiotów bezpieczeństwa*²⁹.

Bez względu na definicję, która zostanie wybrana, kultura bezpieczeństwa jest fundamentem bezpieczeństwa społecznego i może być rozpatrywana w trzech wymiarach:

- mentalnym (idee, wartości i potrzeby wyższe);
- społecznym (oddziaływania społeczne, organizacje);
- materialnym (materialne aspekty egzystencji, jak np. zapewnienie żywności czy ubioru)³⁰.

Każdy z tych wymiarów wchodzi w korelację z bezpieczeństwem społecznym – zaburzenie któregoś z nich zakłóca poczucie bezpieczeństwa i stabilności społeczeństwa.

²⁵ Por. K. Iwińska, *Być i działać w społeczeństwie*, Kraków 2015, s. 22.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*, s. 23.

²⁸ M. Cieślarczyk, *Kultura bezpieczeństwa i obronności*, Siedlce 2010, s. 210.

²⁹ J. Piwowarski, *Fenomen bezpieczeństwa. Pomiędzy zagrożeniem a kulturą bezpieczeństwa*, Kraków 2015, s. 46.

³⁰ *Ibidem*, s. 47-48.

2.2. Wpływ kultury bezpieczeństwa na bezpieczeństwo społeczne

Doceniając rolę aspektów kulturowych w zakresie kształtowania bezpieczeństwa społecznego, należy wskazać kulturę bezpieczeństwa, bez której trudno byłoby rozwinąć poczucie bezpieczeństwa danego społeczeństwa. Warto przeanalizować związek kultury bezpieczeństwa z budowaniem bezpieczeństwa społecznego. W tym celu należy zwrócić uwagę na subiektywny wymiar postrzegania bezpieczeństwa społecznego, czyli na mikropoziom struktury społecznej.

Wcześniej wymieniono główne „filary”, na których opiera się definicja „kultury bezpieczeństwa” (mentalny, społeczny oraz materialny). Rozwijanie powyższych „filarów” przekłada się na rozwój kultury bezpieczeństwa. Oznacza to, że osiągnięcie bezpieczeństwa społecznego odbywa się poprzez: szerzenie ideologii uwzględniających prawa człowieka, tworzenie organizacji zrzeszających dane grupy społeczne, usystematyzowanie hierarchii prawa czy w końcu zapewnienie odpowiedniej opieki socjalnej. Jednak największy wpływ na perspektywę subiektywną, a więc dotyczącą jednostki, będzie miał rozwój harmonijny, czyli uwzględniający każdy z tych trzech filarów jako warunek konieczny do zapewnienia bezpieczeństwa.

Jednak współcześnie władza skupia się na poprawie „filaru” materialnego, czyli na opiece socjalnej i na próbach walki z bezrobociem. Zmniejsza to potencjał „filaru” dotyczącego przekazywania hierarchicznego systemu wartości i szerzeniu racjonalnych ideologii³¹. Bez wątplenia próba usunięcia nierówności społecznych jest istotną kwestią w celu zapewnienia bezpieczeństwa, jednak nie powinna ona obejmować jedynie aspektu materialnego. Znakomity badacz tego społecznego problemu, Göran Therborn, podkreśla potrzebę wielowymiarowego podejścia do nierówności poprzez uwrażliwienie obywateli na występujące współczesne nierówności. W rezultacie zachęca społeczeństwo do podjęcia działań niwelujących te nierówności³². Oczywiście wieloaspektowość problemu nierówności wykracza poza obszar socjologii. Rozwiązanie problemu nierówności wymaga również zaangażowania nauk ekonomicznych. Złożoność zagadnienia nierówności ukazuje wiele metod jego rozwiązania, a jedną z nich jest uzyskanie współpracy między każdym z „filarów” kultury bezpieczeństwa. Poprawa poczucia bezpieczeństwa społecznego jest możliwa wtedy, gdy zadba się o rozwój tych „filarów”. Oznacza to scalenie elementów takich jak:

- kształtowanie odpowiednich idei;
- poprawa statusu materialnego jednostki;
- uwrażliwienie jednostek na problem nierówności.

Göran Therborn pisze: „przeżywanie historii, tak jak doświadczanie innych miejsc, może stanowić źródło inspiracji i odwagi, ponieważ perspektywa historyczna pomaga nam zrozumieć, gdzie się znajdujemy i co możemy osiągnąć”³³. Therborn podkreśla rolę czynników historycznych w kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, które determinują jeden z filarów kultury bezpieczeństwa. Po uzyskaniu wspomnianych postaw społecznych można przejść do następnego etapu kształtowania bezpieczeństwa społecznego. W rezultacie współdziałanie czynników materialnych, społecznych oraz mentalnych zostanie usprawnione, co zapewni

³¹*Ibidem*, s. 48.

³² G. Therborn, *Nierówność, która zabija. Jak globalny wzrost nierówności niszczy życie milionów i jak z tym walczyć*, tłum. P. Tomanek, Warszawa 2015, s. 4.

³³*Ibidem*, s. 83.

bezpieczeństwo społeczne. Nie należy jednak dążyć do zaistnienia zależności między każdym z tych elementów – utworzyłyby to zbędną biurokratyzację i wiele niepotrzebnych systemów, co z kolei przełożyłoby się na większe koszty (które jednak powinny być przeznaczane na walkę z nierównościami społecznymi). W prawidłowo funkcjonującym państwie współdziałanie tych „filarów” powinno być czymś naturalnym, co towarzyszy działaniom władzy.

Trudno zapewnić poczucie bezpieczeństwa jednostki, ponieważ należy wpłynąć na jej system wartości, pomóc w ewentualnej walce z bezrobociem i wskazać odpowiednie wzorce. Ponadto rekomenduje się wzbudzenie empatii w stosunku do innych ludzi. Niewątpliwie fenomen bezpieczeństwa społecznego należy rozpatrywać w dużo szerszym znaczeniu niż tylko „wycinek życia społecznego”³⁴, ponieważ dzięki kulturze bezpieczeństwa człowiek w swej egzystencji może osiągnąć cele związane z prawidłowym funkcjonowaniem³⁵. Przykłady takich celów wskazuje Juliusz Piwowarski. Są to:

1. Skuteczna kontrola nad możliwymi zagrożeniami.
2. Odzyskiwanie bezpieczeństwa określonego podmiotu, gdy zostało ono utracone.
3. Skuteczne pobudzanie w skali społecznej i indywidualnej, świadomości najwyższej potrzeby człowieka, czyli bezpieczeństwa społecznego, co można uzyskać na drodze kreowania trychotomicznego rozwoju – mentalnego, społecznego i materialnego w ramach kształtowania kultury bezpieczeństwa³⁶.

Reasumując, jednostka będzie się czuła bezpiecznie w momencie, gdy każdy z „filarów” kultury bezpieczeństwa zostanie prawidłowo rozwinięty. Ponadto najskuteczniejszą metodą negowania występujących nierówności społecznych jest rozwój wspomnianych „filarów”. Przywrócenie ładu i równości społecznej między poszczególnymi jednostkami to następstwa rozwoju elementów materialnych, społecznych i mentalnych społeczeństwa.

ZAKOŃCZENIE

Przynależność do grupy społecznej sprawia, że człowiek jest istotą społeczną³⁷. Dodatkowo udział osoby w życiu społecznym grupy narzuca na jednostkę pewien zhierarchizowany system wartości oraz norm, które musi przestrzegać. Dynamika rozwoju społeczeństw wymaga poprawy szeroko rozumianego bezpieczeństwa społecznego. Wykazując udział „filarów kultury bezpieczeństwa” w kształtowaniu się bezpieczeństwa, można podjąć działania umacniające poczucie bezpieczeństwa. Ich wspólnym mianownikiem będzie opieranie się na trychotomicznym podziale podstawowych „filarów kultury bezpieczeństwa” (tj. mentalnym, społecznym i materialnym), których równomierny rozwój jest najlepszym sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa społecznego. Natomiast zapewnienie bezpieczeństw w wymiarze subiektywnym przyczynia się do rozwoju bezpieczeństwa w wymiarze obiektywnym, ponieważ jednostka jako podstawowy element każdego społeczeństwa wpływa na społeczeństwo. Wszelkie działania

³⁴ Por. J. Piwowarski, *op. cit.*, s. 49.

³⁵ J. Piwowarski, *Kultura bezpieczeństwa a zarządzanie bezpieczeństwem*, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae” 2014, nr 3, s. 99.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012, s. 32.

poprawiające egzystencję jednostki wpływają również na całe społeczeństwo³⁸.

BIBLIOGRAFIA

1. Brzeziński M., *Bezpieczeństwo społeczne z perspektywy bezpieczeństwa wewnętrznego*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2013, nr 3.
2. Cieślarczyk M., *Kultura bezpieczeństwa i obronności*, Siedlce 2010.
3. Hrynicky W. M., *Pojęciowe aspekty bezpieczeństwa kulturowego oraz jego zagrożenia w Europie*, „Kultura bezpieczeństwa. Nauka – praktyka - refleksje” 2014, nr 16.
4. Iwińska K., *Być i działać w społeczeństwie*, Kraków 2015.
5. Jaskułowski K., *Nacjonalizm bez narodów. Nacjonalizm w koncepcjach anglosaskich nauk społecznych*, Wrocław 2009.
6. Konarski W., *Naród, mniejszość, nacjonalizm, religia – przyczynek do dyskursu o pojęciach i powiązaniach między nimi*, [w:] A. Hałuba (red.), *Narody XXI wieku*, Olsztyn 2007, s. 18.
7. Łebkowska J., *Bezpieczeństwo – teoretyczny wymiar ponadczasowej wartości*, „Przegląd strategiczny” 2011, nr 1.
8. Maslow A., *Motywacja i osobowość*, tłum. J. Radzicki, Warszawa 2017.
9. Pietraś M., *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, [w:] M. Pietraś (red.), *Międzynarodowe stosunki polityczne*, Lublin 2006.
10. Piwowarski J., *Fenomen bezpieczeństwa. Pomiędzy zagrożeniem a kulturą bezpieczeństwa*, Kraków 2015.
11. Piwowarski J., *Kultura bezpieczeństwa a zarządzanie bezpieczeństwem*, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae” 2014, nr 3.
12. Smith A. D., *Theories of Nationalism*, tłum. własne, London 1983.
13. Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012.
14. Therborn G., *Nierówność, która zabija. Jak globalny wzrost nierówności niszczy życie milionów i jak z tym walczyć*, tłum. P. Tomanek, Warszawa 2015.
15. Weber M., *Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej*, tłum. D. Lachowska, Warszawa 2002.
16. Witaszek Z., *Bezpieczeństwo społeczne*, [w:] A. Urbanek (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Dziedziny bezpieczeństwa*, Słupsk 2013.
17. Zięba R., *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa 1999.

THE SENSE OF SOCIETY SAFETY AND CULTURE BEING OF AN INDIVIDUAL. THE PRELUDE TO THE ISSUE

Summary: *The article includes issue of society safety in the context of sociology. The text refers to the Maslow's pyramid, which situates safety heavily. The subjective and objective dimensions of safety understanding are included. The role of culture as a basis of safety was emphasized by the theory of Juliusz Piwowarski and Göran Therborn. "Pillars" of culture of safety are pointed out and the essence of social inequalities as well.*

Keywords: *society safety, culture of society, subjective dimension, social inequalities.*

³⁸*Ibidem.*